

**ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до підготовки та захисту
МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ**

**спеціальність
назва освітньої програми**

**263 Цивільна безпека
«Аудит та консалтинг безпеки
праці»**

Запоріжжя 2023

Методичні рекомендації до виконання Міждисциплінарного курсового проекту за освітньо-професійною програмою «Аудит та консалтинг безпеки праці» (спеціальність 263 «Цивільна безпека»)/ Уклад. Кружилко О.Є., Володченкова Н.В. Запоріжжя: ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2023. 40 с.

Розробники

О.Є Кружилко, д-р техн. наук, с.н.с.

Н.В. Володченкова, канд. техн. наук, доцент

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри безпеки праці та охорони довкілля, протокол № 5 від «27» червня 2023 р.

В.о. завідувача кафедри:

Н.В. Володченкова, канд. техн. наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП	4
2 ЗМІСТОВА ЧАСТИНА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ.....	7
2.1 Опис структурних частин МКП	7
2.2 Вимоги та рекомендації щодо вступу та розділів основної частини МКП	9
2.3 Рекомендовані інформаційні ресурси	11
3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	12
3.1 Мова і стиль викладення матеріалу	12
3.2 Вимоги до оформлення тексту роботи	12
4 ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	17
4.1 Етапи виконання та захисту МКП	17
4.2 Права та обов'язки керівника МКП, здобувача освіти, комісії із оцінки проєктів	19
4.3 Застереження щодо академічної доброчесності.....	20
4.4 Регламенти і процедури виявлення порушень вимог академічної доброчесності та наслідки такого виявлення	24
4.5 Критерії оцінювання МКП	26
4.6 Порядок оскарження результатів оцінювання МКП	28
ДОДАТОК А Зразок оформлення титульної сторінки	30
ДОДАТОК Б Методика оцінки ризиків.....	31
ДОДАТОК В Методика прийняття рішення	34
ДОДАТОК Д Приклади оформлення бібліографічних посилань.....	35

ВСТУП

Освітньою програмою «Аудит та консалтинг безпеки праці» передбачено, що інтегральною компетентністю, якою має володіти здобувач вищої освіти за магістерським рівнем є здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері цивільної безпеки, зокрема безпеки праці.

Одним зі шляхів досягнення цієї інтегральної компетентності виступає виконання і захист Міждисциплінарного курсового проєкту (МКП), оскільки в рамках даного виду навчальної діяльності здобувачу надається можливість, по-перше, поглиблено опанувати певні факти (явища, процеси і механізми) функціонування системи управління охороною праці, діяльності із забезпечення безпеки праці; по-друге, вдосконалити навички роботи з інформаційними джерелами, структурування і переосмислення наукових підходів та фактологічного матеріалу з певної проблематики забезпечення безпеки праці на підприємстві, аргументування власної точки зору на неї; по-третє – покращити власне розуміння певної частини питань майбутньої професійної роботи.

Написання і захист МКП проводиться з метою закріплення, поглиблення і узагальнення отриманих знань, отриманих в процес вивчення дисциплін, передбачених ОПП

У процесі виконання МКП перед здобувачем постає низка завдань щодо вибору теми, опрацювання літературних джерел, складання плану, порядку організації виконання проєкту та підготовки до захисту. МКП повинен відповідати встановленим вимогам і виконуватися автором самостійно на основі опрацьованого теоретичного, нормативно-правового, статистичного і практичного матеріалу, містити висновки та пропозиції, бути належно структурованою та технічно оформленою.

МКП дає змогу виявити здатність здобувача самостійно осмислити проблему, творчо, критично її дослідити, набути вміння збирати, аналізувати і систематизувати інформацію та літературні джерела, застосовувати отримані знання при вирішенні практичних завдань, а також формує **наступні загальні та фахові компетентності**:

K01. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

K03. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

K04. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

K05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

K07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

K10. Здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності.

K11. Здатність до проведення техніко-економічного аналізу, оцінювання ризиків, комплексного обґрунтування проектів, планів, рішень, їх реалізації у сфері цивільної безпеки.

K12. Здатність до застосування інноваційних підходів, сучасних методів, спрямованих на регулювання техногенної та виробничої безпеки.

K13. Здатність до створення і реалізації інноваційних продуктів і заходів у сфері професійної діяльності.

K14. Здатність застосовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення у сфері професійної діяльності.

K15. Здатність організувати та проводити моніторинг за визначеними об'єктами, явищами та процесами, аналізувати його результати та розроблювати науково-обґрунтовані рекомендації на підставі отриманих даних.

K16. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців та нефахівців.

K17. Здатність до застосування нових підходів до управління охороною праці на підприємствах добувної та металургійної промисловості.

Результатом написання МКП є набуття таких програмних результатів навчання:

РН01. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки для розв'язання наукових і прикладних задач у сфері цивільної безпеки.

РН02. Ефективно управляти складними робочими процесами у сфері цивільної безпеки, у тому числі непередбачуваними та такими, що потребують нових стратегічних підходів; об'єктивно оцінювати результати діяльності персоналу та колективу.

РН03. Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання теоретичних та/або практичних задач і проблем у сфері цивільної безпеки.

РН05. Розробляти та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки.

РН06. Визначати та аналізувати можливі загрози виникнення надзвичайної ситуації, аварії, нещасного випадку на виробництві та оцінювати можливі наслідки та ризики.

РН07. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення під час розв'язання практичних та/або наукових задач.

РН08. Здійснювати техніко-економічні розрахунки заходів у сфері професійної діяльності.

PH10. Доносити професійні знання, власні обґрунтування та висновки до фахівців та широкого загалу, володіти навичками публічних виступів, дискусій, проведення навчальних занять.

PH11. Розв'язувати проблеми у нових або незнайомих ситуаціях за наявності неповної або обмеженої інформації, оцінювати ризики, здійснювати відповідні дослідження

PH12. Визначати показники та характеристики продукції, процесів, послуг щодо їх відповідності вимогам стандартів під час розв'язання практичних та/або наукових задач.

PH13. Оцінювати відповідність правових, організаційних, технічних заходів по забезпеченню техногенної безпеки та безпеки праці вимогам законодавства під час професійної діяльності.

PH15. Аналізувати та оцінювати стан забезпечення цивільного захисту, техногенної та виробничої безпеки об'єктів, будівель, споруд, інженерних мереж.

PH16. Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси.

PH17. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

До змісту МКП ставляться такі вимоги:

- цілісність та повнота викладення матеріалу;
- системність, послідовність і структурна логічність;
- завершеність викладення кожного розділу та МКП в цілому;
- високий теоретичний рівень (у МКП повинно міститися глибоке та змістовне висвітлення основних теоретичних положень, які ґрунтуються на використанні знань, отриманих у ході освітнього процесу та при вивченні наукової літератури;
- всебічний аналіз організаційно-методичної роботи з управління охороною праці на підприємствах, а також технологічних процесів та пов'язаних з ними шкідливих та небезпечних факторів (на основі використання практичних матеріалів);
- самостійне виконання експериментальних наукових досліджень на основі зібраних під час виробничої практики даних;
- своєчасне написання та правильне оформлення МКП.

МКП, що виконаний без належного урахування або з порушенням зазначених вимог, до захисту не допускається.

2 ЗМІСТОВА ЧАСТИНА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

2.1 Опис структурних частин МКП

МКП повинен мати чітку і логічну структуру, складовими якої є:

- титульний аркуш (додаток А);
- зміст (план роботи);
- основна частина, поділена на підрозділи;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за потреби).

Зміст МКП вміщує повні та зрозумілі назви частин роботи із зазначенням номерів початкових сторінок. Зміст МКП має стисло відображати сутність питань, що розглядаються та логіку дослідження.

Кожен розділ основної частини рекомендується розбивати на два, три чи більше підрозділів. Зміст і кількість розділів основної частини роботи визначаються обраною темою, характеристиками об'єкта досліджень, метою та задачами дослідження та іншими факторами.

Зміст МКП вміщує повні та зрозумілі назви частин роботи із зазначенням номерів початкових сторінок. Зміст МКП має стисло відображати сутність питань, що розглядаються та логіку дослідження.

Кожен розділ основної частини рекомендується розбивати на два, три чи більше підрозділів. Зміст і кількість розділів основної частини роботи визначаються обраною темою, характеристиками об'єкта досліджень, метою та задачами дослідження та іншими факторами.

У **вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми, розкривається її значення, подається огляд ступеня розроблення даної проблеми без чіткої аргументації окремих позицій, підкреслюється необхідність вирішення конкретних питань теми в контексті вирішення завдань удосконалення певного напрямку діяльності (бізнес-процесу) підприємства, зазначаються мета та завдання МКП, об'єкт і предмет дослідження, вказуються методи дослідження та інформаційна база, що використовуються в роботі.

Актуальність, яка формулюється декількома реченнями, повинна дати уявлення: навіщо вивчати дану тему, чи існує така потреба з боку бізнесу за умов сьогодення і в чому полягає бажаний результат.

В рамках *огляду ступеня розроблення даної проблеми* необхідно навести перелік авторів, в роботах яких розкриваються в комплексі або окремо певні аспекти досліджуваної теми, зокрема методика

(інструментарій) аналізу, моделювання, прогнозування та оцінювання. Зверніть увагу на те, що в списку використаних джерел обов'язково повинні бути наведені ці роботи. Після наведеного переліку необхідно сформулювати невирішену частину проблеми, яка досліджується.

Мета роботи повинна бути сформульована лаконічно, але переконливо. Метою не може бути «аналіз...», «дослідження...», оскільки це засіб, а не самоціль.

Завдання МКР мають корелювати з її структурою. Кожному завданню має відповідати 1-2 підрозділи проекту. Не слід плутати завдання на МКР із завданнями власне МКР. Про перше йтиметься нижче, тоді як формулювання завдань виконання МКР може починатися з наступних слів:

У завданні на МКР на підставі узгодженого з керівником к завдання здобувач вищої освіти має:

описати контекст, в якому вирішуватиметься завдання (якісний опис ситуації, обґрунтування необхідності вирішення певних проблем, впровадження *заходів з безпеки праці*, стратегічних/оперативних управлінських рішень тощо);

сформувати вихідні дані про об'єкт дослідження.

Визначаючи *об'єкт і предмет дослідження* МКР, необхідно враховувати те, що *об'єкт* – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення, а предмет міститься в межах об'єкта і визначає тему МКР.

Методи дослідження можуть бути загальнонауковими (філософськими) та специфічними, теоретичними та емпіричними. Конкретний перелік методів здобувач освіти обговорює із керівником курсової роботи.

Основна частина МКР виконується в трьох розділах, рекомендації щодо їх змісту подані нижче.

У **висновках** необхідно підвести підсумки досліджень, які проведені в МКР, акцентувати увагу на виявлених проблемах, пропозиціях, їх значущості для успішної реалізації питань і проблем, окреслених у МКР.

Список використаних джерел містить перелік літературних, нормативно-правових, статистичних джерел, що використовуються при підготовці МКР. Загальні вимоги щодо оформлення – згідно з ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».

Додатки складаються з громіздких таблиць допоміжного характеру, діаграм, схем, фінансової, статистичної, аналітичної та іншої довідкової управлінської документації.

2.2 Вимоги та рекомендації щодо вступу та розділів основної частини МКП

У ВСТУПІ (2...3 сторінки) необхідно обґрунтувати актуальність обраної теми, її значущість, визначити мету і завдання МКП, вказати методи дослідження, що використовувалися під час написання МКП, а також дати коротку характеристику структури роботи

У ВСТУПІ здобувач має розкрити такі питання:

- актуальність проблеми;
- аналіз останніх досліджень та наукових праць (стисло);
- мета МКП;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- теоретична основа дослідження.

Відповідно до мети необхідно сформулювати завдання: (завдання повинні відповідати темі та плану роботи). *При формулюванні завдань рекомендовано використовувати такі терміни: розкрити особливості, охарактеризувати, проаналізувати, діагностувати, розробити пропозиції щодо вдосконалення, надати рекомендації щодо удосконалення, запропонувати заходи з удосконалення.*

Основна частина МКП складається з трьох розділів. В основній частині (30 .. 45 стор.) належить викласти основні теоретичні, методичні та практичні положення роботи **відповідно до обраної теми та сформульованих завдань дослідження.**

В Розділі 1 основної частині проекту необхідно показати теоретичні питання теми дослідження. Проаналізувати публікації в науковій і періодичній літературі по даній темі. Особливу увагу слід приділяти публікаціям останніх років з теми дослідження, обов'язково використати посилання на закордонні джерела. Викладаючи матеріал цього розділу здобувач повинен показати вміння аналізувати і узагальнювати теоретичні матеріали. Обов'язковим є посилання на використану літературу, цитати, ідеї, іншу інформацію, що використана в роботі.

Враховуючи специфіку обраної теми МКП, здобувачу при викладенні матеріалу Розділу 1 рекомендовано скористатися знанням дисципліни «Ризик-орієнтоване оцінювання та прогнозування безпеки виробництва зокрема, з питань теорії ризиків (поняття та види ризиків), а також застосування методів ідентифікації небезпеки та оцінки ризиків відповідно до методики оцінки ризиків, наведеної в Додатку Б.

В Розділі 2 основної частині проекту необхідно розкрити практичні аспекти теми дослідження. Насамперед, необхідно навести опис даних, що використані в дослідженні (дані мають бути підготовлені за результатами виробничої практики). Необхідно навести опис методики, алгоритмів, схем, процедур, які здобувач використовує для

подальших досліджень. Необхідно навести результати обробки даних, оцінити точність та достовірність цих результатів. При підготовці матеріалів Розділу 2 рекомендовано скористатися знаннями дисциплін «Методи та засоби аудиту та експертизи у сфері цивільної, техногенної та виробничої безпеки» та «Інноваційні, інформаційні та комунікаційні технології аудиту безпеки праці».

Фокус уваги магістра в ході роботи над цим розділом мусить бути спрямований на виявлення недоліків в організації умов праці на робочих місцях, забезпеченні безпеки виробництва конкретного підрозділу/ базового Підприємства для подальшого переосмислення існуючої ситуації і відповідно надання пропозицій щодо можливостей операційних покращень за основними визначеними «больовими точками» безпеки діяльності Підприємства.

В Розділі 3 мають бути представлені пропозиції (рекомендації) з поліпшення умов праці на робочих місцях, підвищення рівню безпеки, удосконалення процедур управління тощо. Розроблені пропозиції необхідно представити у вигляді проєктів управлінських рішень, а також має бути запропонована процедура та критерій прийняття (вибору найкращого) рішення (методику наведено у додатку В). Додатково може бути наведено економічне обґрунтування такого вибору. При підготовці матеріалів Розділу 3 рекомендовано скористатися знаннями дисциплін «Системний аналіз та методи наукової підтримки рішень в умовах невизначеності».

З метою формування умінь та навичок комплексного вирішення проблем підвищення безпеки виробництва Підприємства при виконанні роботи рекомендується спиратися на результати виконання індивідуальних завдань з дисципліни «Проєктний менеджмент», а саме: підготовленого фреймворку ходу впровадження проєкту проєкту підвищення операційної надійності та безпеки виробництва як втілення комплексу операційних покращень для вирішення проблемних ситуацій, що є перешкодою для досягнення кращих показників безпеки діяльності Підприємства.

Таким чином, здобувач виконує дослідження за МКП, які передбачають комплексне використання знань, різних дисциплін, отриманих під навчання. В процесі викладення матеріалу основної частини рекомендовано відзначати результати власних теоретичних або практичних досліджень.

Важливим для розкриття теми МКП є використання експериментальних (практичних) досліджень, які повинні бути логічним продовженням попередньо викладених теоретичних положень. На кожен таблицю та рисунок потрібно давати посилання на джерело інформації, супроводжувати їх аналізом змісту та висновками.

Усі наведені в тексті цитати також потрібно супроводжувати посиланнями на відповідні джерела.

2.3 Рекомендовані інформаційні ресурси

1. **Внутрішня бібліотека** on-line доступу до періодичних видань, що отримані за передплатою. В якості технічної платформи обраний елемент Viva Engage (раніше Yammer) пакету M365 від компанії Microsoft. Цей застосунок має web-інтерфейс та доступний з будь-якого пристрою. Використовує файлове сховище Microsoft SharePoint і має додаткові можливості внутрішньої корпоративної мережі, що дозволяє сумісно працювати з контентом і викладачам і студентам.

2. **Зовнішня бібліотека Kortext** на базі платформи www.kortext.com – це провідна платформа для персонального навчання, яка забезпечує доступ до електронних книг та іншого цифрового навчального контенту від провідних авторів. Включає в себе більше 13 000 безкоштовних книг та спеціалізовані видання в об'ємі більш ніж 2 млн. екземплярів від більш ніж 4 800 видавництв по всьому світу, що доступні за додатковою підпискою. Доступ до бібліотеки лише авторизованим користувачам.

3. **Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» (IRTUMIP)** на базі DSpace – середовище для накопичення, систематизації та зберігання інтелектуальних продуктів університетської спільноти, а також поширення цих матеріалів у цифровому вигляді засобами Інтернет-технологій у середовищі світового науково-освітнього співтовариства.

4. **Платформа Research4Life**, що надає доступ до електронних колекції книг і журналів міжнародних видавництв Elsevier, Springer Nature, John Wiley & Sons, Taylor & Francis, Emerald, Sage Publications, Oxford University Press, Cambridge University Press, IOP Publishing та інші. У межах платформи Research4Life забезпечується доступ до більше ніж 154 тис. наукових журналів і книг від більш як 200 видавців з усього світу. На сьогодні відкрито доступ до 39 баз даних: 24 безкоштовні бази даних та 15 баз даних, раніше доступних за передплатою. Переважна більшість з них – англомовні.

5. **Фахові періодичні видання відкритого доступу** представлені в розділі «Бібліотека» на сайті університету. Надано перелік посилань на журнали відкритого доступу, який надає можливість користувачам не лише ознайомитись з метаданими, а й повністю прочитати текст. Періодичні видання згруповано за профільними спеціальностями.

6. **Відкриті освітні ресурси** представлені переліком посилань на відкриті бібліотеки та архіви електронних книг, підручників, періодичних видань, депозитарії відкритого доступу та пошукові системи академічних веб-ресурсів. Доступ надається з сайту університету, розділ «Бібліотека».

3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

3.1 Мова і стиль викладення матеріалу

МКП виконують державною мовою, науковим стилем. Він передбачає:

- формально-логічний спосіб викладення матеріалу, наявність міркувань, що сприяють доказу істини, обґрунтуванню основних висновків дослідження;
- змістову завершеність, цілісність та зв'язність думок;
- цілеспрямованість, відсутність емоційного забарвлення наукового тексту;
- використання спеціальної термінології, з посиланням на авторитетні джерела (наукові статті, підручники, довідкові та нормативні видання тощо);
- виклад від третьої особи або від першої особи множини, надання переваги безіменній формі подачі інформації.

3.2 Вимоги до оформлення тексту роботи

Основний текст роботи має відповідати вимогам Національного стандарту України «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки: Структура та правила оформлювання. ДСТУ 3008:2015».

Текст роботи повинен бути виконаний у вигляді комп'ютерного набору на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297мм). Шрифт Arial, 14 кегль, інтервал – 1,5; береги: верхній, нижній – 2 см, правий – 1,5 см; лівий – 3 см, абзацний виступ – 1,25 см.

Структурні елементи «ЗМІСТ», та інші не нумеруються.

Заголовки структурних елементів роботи та заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту звіту і дорівнювати 1,25 см. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом повинно бути два рядки. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Сторінки МКП слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний аркуш, реферат та зміст включають до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки не проставляють. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Розділи, підрозділи МКП слід нумерувати арабськими цифрами. Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи і позначатись арабськими цифрами без крапки, наприклад:

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ТА КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ ...

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою.

Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад:

2.5 Статистична обробка результатів опитування експертів

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати в МКП безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання в роботі.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За потреби під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст). Ілюстрація позначається словом «Рисунок __», яке разом із назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Рисунок 3.1 – Схема розміщення». Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 3.2 – другий рисунок третього розділу, або рисунок А.1 – перший рисунок додатку А.

Приклад оформлення рисунку:

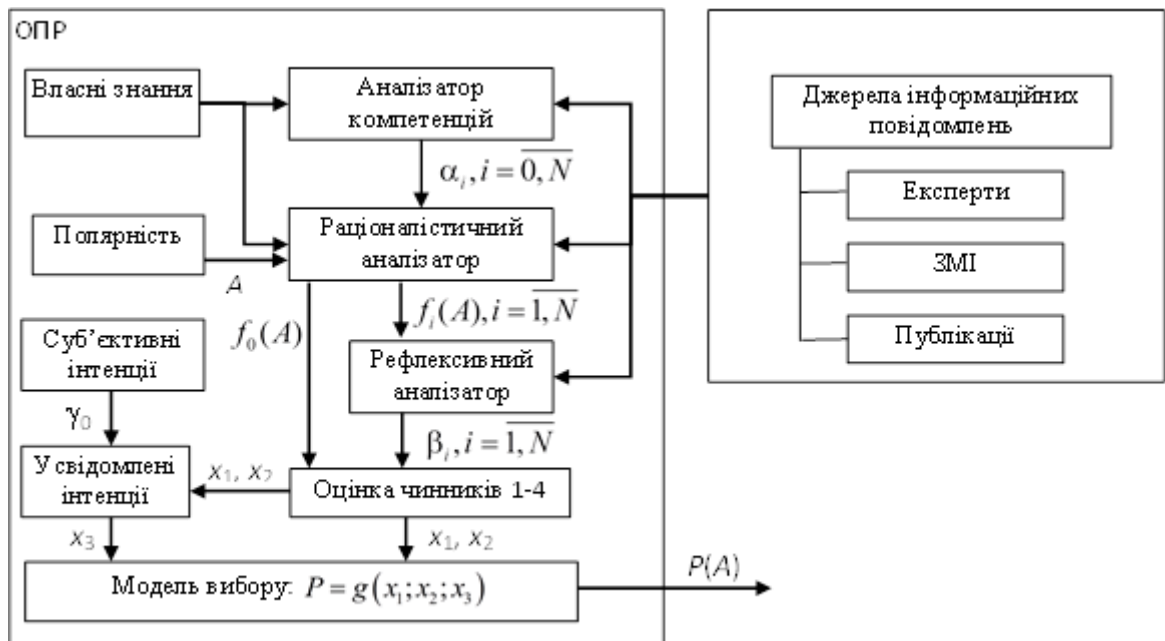

Рисунок 3.1 – Аналітична модель процесу прийняття управлінських рішень в біполярному виборі

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті роботи.

Назва таблиці складається зі слова «Таблиця», її порядкового номера та безпосередньо назви, яка стисло відбиває зміст наведених у ній даних.

Повну назву таблиці вказують один раз над таблицею зліва з абзацним відступом. Для таблиць слід обрати режим «Повторити рядки заголовків» у текстовому редакторі.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами підряд у межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу, таблиця В.2 – друга таблиця додатку В.

Дані таблиці можуть бути виконані через один інтервал, шрифтом Times New Roman, 12 (в разі потреби – 10) кегль.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення з заголовком.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки та підзаголовки граф вказують в однині.

Приклад оформлення таблиці:

Таблиця 2.7 – Чисельні оцінки векторів відносних цінностей

Значення	Вектор відносних цінностей				
	1.X	2.X	3.X	4.X	5.X
X.1	0,096	0,062	0,900	0,039	0,556
X.2	0,003	0,004	0,100	0,012	0,119
X.3	0,034	0,934	-	0,741	0,325
X.4	0,051	-	-	0,208	-
X.5	0,817	-	-	-	-
Співвідношення фактичного та еталонного значень індексів узгодженості	1,07	1,15	1,1	1,09	1,03

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки. Приклад:

$$A_{ij} = \begin{cases} 1,5, & \text{якщо } F_i > F_j; \\ 1, & \text{якщо } F_i = F_j; \\ 0,5, & \text{якщо } F_i < F_j, \end{cases} \quad (2.1)$$

де A_{ij} – кількісне співвідношення функцій між собою;

$F_i > F_j$ – i -та функція більш переважна, ніж j -та;

$F_i = F_j$ – порівнюються однакові функції;

$F_i < F_j$ – i -та функція менш переважна, ніж j -та.

Вище та нижче кожної формули або рівняння потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Формули та рівняння в роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу та порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони наведені у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають словом «де» без двокрапки і без абзацу. Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції.

Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині підрозділів. Перед переліком ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою або не нумеруючи (перший рівень деталізації). Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації). Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня. Приклад:

- а) xxxxxxx;
- б) xxxxxxx;
  - 1) xxxxxxx:
  - xxxxxxx;
  - xxxxxxx;
  - 2) xxxxxxx;
- в) xxxxxxx.

Оформлення списку використаних джерел доцільно здійснювати за Національним стандартом України «Інформація та документація. Бібліографічна посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015». Оскільки більшість джерел, які будуть використані, це джерела у вигляді Інтернет-ресурсів та нормативно-правових актів, то слід скористатися рекомендаціями згаданого стандарту для прикінцевих сторінкових зносок.

Додатки слід оформлювати як продовження МКП на її наступних сторінках, розташовуючи їх у порядку появи посилань на них у тексті. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Додатки нумеруються в тій послідовності, у якій на них надається посилання в тексті. Кожний додаток повинен мати заголовок, який друкують вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Над заголовком, але посередині рядка, друкують слово «ДОДАТОК» і відповідну велику літеру української абетки, крім літер Г, Є, З, І, І, Й, О, Ч, Ъ, яка позначає додаток. Текст кожного додатка починають з наступної сторінки.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А. Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1, формула В.1 відповідно до зазначених вище правил оформлення.

4 ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

4.1 Етапи виконання та захисту МКП

До основних етапів виконання МКП належать.

1. Вибір напряму дослідження. Визначення актуальності обраної предметної області дослідження, визначення структури роботи і об'єкта дослідження.

Здобувач вищої освіти самостійно здійснює вибір теми МКП, виходячи із власного професійного інтересу, а також з огляду на актуальність питання (проблеми) для підприємства у відповідності до затвердженої теми кваліфікаційної роботи.

Здобувачу слід враховувати специфіку підприємства, його вимоги щодо збереження корпоративної таємниці, доступність аналітичної та статистичної інформації, умови та ризики країни, особливості ринку продукції, особливості нормативно-правового регулювання функціонування певної галузі, зовнішньоекономічні зв'язки тієї чи іншої країни та інші специфічні умови та обмеження в наслідок бойових дій в країні.

2 Здійснення огляду наукових та фактологічних джерел

Формулювання об'єкту та предмету роботи та її теми значною мірою залежить від ступеня розробленості напряму досліджень в цій сфері, викладених у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, наявності доступних статистичних даних, можливості ознайомитися з використанням інтернет-ресурсів із нормативно-правовою базою за цим напрямом. Тому для конкретизації теми магістерської роботи необхідно зробити первісний підбір потенційно корисних джерел інформації. Для цього можна скористатися науковими ресурсами, вказаними у підрозділі 2.6 цих методичних рекомендацій.

На даному етапі важливо чітко усвідомити, який зв'язок існує між конкретною проблемною ситуацією, тобто моделлю та механізмами здійснення бізнес-процесу – з одного боку, та обставинами і передумовами застосування кращих практик і наукових результатів. Крім того, ознайомлення з вже наявними науковими та аналітичними публікаціями дасть змогу визначити, що саме необхідно зробити з наявним матеріалом, щоб поглибити власні знання – систематизувати, доповнити, оновити, узагальнити, деталізувати абощо.

3. Формулювання теми МКП

Неприпустимим є вибір однієї теми декількома здобувачами вищої освіти в межах однієї академічної групи.

4. Виконання МКП.

Після погодження та затвердження плану роботи здобувач

починає написання МКП. Вимоги до структури й оформлення окремих розділів наведені в цих методичних рекомендаціях вище. У процесі написання окремих розділів здобувач вищої освіти подає їх керівнику на перевірку, виправляє та вносить доповнення у разі потреби, звітує керівнику про готовність роботи. Обговорення проблемних питань з викладачем – керівником здійснюється під час індивідуально-консультативних зустрічей з підготовки та захисту кваліфікаційної роботи або на консультаціях викладача відповідно до затвердженого розкладу.

5 Подання роботи на перевірку.

Файл завершеного МКП у форматі Прізвище.docx прикріплюється у відповідному полі освітнього компоненту «Міждисциплінарний курсовий проєкт з ОПП 263м» у встановлений керівником термін.

Відповідальний за перевірку МКП на кафедрі на дотримання вимог академічної доброчесності здійснює перевірку робіт (відповідно до п. 4.4) і надсилає звіт про результати перевірки керівникові. В разі, якщо звіт свідчить про належність дотримання академічних вимог при виконанні МКП, керівник надалі здійснює оцінювання якості виконання роботи, готує відгук на роботу і виставляє оцінку за виконану роботу пропозицію щодо допуску її до захисту.

Відгук керівника має містити:

- оцінку якості виконання теоретичного розділу;
- оцінку якості виконання аналітичного розділу, повноти і правильності виконання;
- оцінку ділових якостей здобувача, виявлених під час виконання МКП, оцінку дотримання вимог академічної доброчесності;
- загальну оцінку роботи (за 100-бальною шкалою) та висновок про можливість її допуску до захисту перед комісією із захисту МКП.

В разі, якщо звіт про перевірку на плагіат є негативним, то подальші дії регламентуються п. 4.4.

5 Захист МКП.

Для захисту МКП організовується робота комісія з захисту, яка визначається завідувачем кафедри. До її складу входять обов'язково гарант освітньої програми. Комісія з використанням Центру командної роботи NS Teams організовує захист МКП, на якому комісія ставить питання щодо результатів виконання МКП.

Оцінка МКП керівником і захисту проєкту перед комісією здійснюється відповідно до критеріїв, наведених у підрозділі 4.5. Обговорення підсумків захисту проводиться на засіданні кафедри.

Здобувачі освіти, які вчасно не подали та/або не захистили МКП:

- з поважної, документально підтвердженої причини – з дозволу декану можуть захистити її під час встановленого деканом терміну

ліквідації академічної заборгованості;

– без поважної причини – вважаються такими, що не виконали індивідуальний навчальний план і відраховуються з Університету.

В разі, якщо захист було визнано незадовільним, з дозволу деканом та на умовах, визначених Положенням про організацію освітнього процесу здобувач може захистити МКП у термін, встановлений деканом факультету. В разі неуспішності такого захисту здобувачі освіти вважаються такими, що не виконали індивідуальний навчальний план і відраховуються з Університету.

4.2 Права та обов'язки керівника МКП, здобувача освіти, комісії із оцінки проєктів

Керівництво та консультування МКП здійснюється з метою надання здобувачам вищої освіти необхідних консультацій, контролю термінів виконання та якості роботи.

Обов'язки керівника МКП є:

- пояснення основних вимог до МКП;
- узгодження розроблення разом зі здобувачем вищої освіти предметного напряму дослідження;
- надання консультацій з питань, що виникають у здобувача під час проведення дослідження;
- допомога у підготовці наукових публікацій за результатами дослідження;
- надання рекомендацій щодо завершального етапу підготовки та захисту МКП;
- підготовка відгуку про МКП.

Консультанти МКП впродовж всього періоду підготовки проєкту зобов'язані:

- надавати здобувачам необхідні консультації організаційно-методичного характеру;
- сприяти підготовці МКП, дотриманню вимог до рівня підготовки та якості оформлення роботи.

Обов'язки здобувача освіти:

- ознайомитись із цією Програмою міждисциплінарного курсового проєкту;
- проявляти ініціативність та сумлінність при виконанні МКП
- своєчасно відвідувати консультації керівника та консультантів по курсовим роботам;
- дотримання термінів виконання МКП;
- дотримуватися вимог академічної доброчесності при виконанні та захисті МКП.

Права здобувача освіти:

- отримувати консультації та організаційно-методичні консультації з приводу виконання МКП;
- отримувати роз'яснення від керівника та консультантів щодо вирішення задач МКП, підготовки тексту, підготовки захисту проєкту;
- отримувати поради від керівника та консультантів щодо літературних джерел та інших інформаційних ресурсів, які можна використати при виконанні МКП;
- вимагати дотримання умов об'єктивності та дотримання процедури оцінювання МКП;
- оскаржувати оцінку керівника та комісії з захисту МКП в установленому порядку.

4.3 Застереження щодо академічної доброчесності

Як член студентської спільноти Технічного університету «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» здобувач має дотримуватися певних стандартів та академічної політики ([Академічні політики - Polytechnic \(metinvest.university\)](http://metinvest.university)):

- шахрайство та плагіат заборонені.
- методичні та інші матеріали, які отримані здобувачами в рамках процедур організації виконання МКП, захищені авторським правом, можуть бути використані лише тільки здобувачами освіти, яким призначено даний курс. зарахованих на курс для цілей, пов'язаних з цим курсом і не можуть поширюватися.
- спілкування з однокурсниками та викладачем має бути професійним та ввічливим.
- очікується, що здобувач освіти перевірятиме всі власні письмові повідомлення, включаючи поштові повідомлення, на коректність змісту та мови.
- університет прагне підтримувати середовище, вільне від дискримінації або дискримінаційних домагань, спрямованих на будь-яку людину або групу в межах своєї спільноти - здобувачів освіти, співробітників або відвідувачів.

Виконання МДКР має здійснюватися з урахуванням **вимог щодо академічної доброчесності**. Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»: «**Академічна доброчесність** – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Головним проявом академічної недоброчесності вважається академічний плагіат. **Академічний плагіат** – оприлюднення (частково

або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства, а саме:

а) відтворення в тексті роботи (повний текст роботи, з коментарями, примітками, бібліографією, переліком джерел та всіма додатками до основного тексту) без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

б) відтворення в тексті роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

в) відтворення в тексті роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

г) відтворення в тексті роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

д) перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;

е) подання як власних робіт, виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Рекомендації щодо запобігання академічному плагиату в курсовій роботі:

а) робота має виконуватися самостійно, без видання за власний результат чужих робіт і результатів;

б) будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело (у формі підрядкового посилання, наприклад як це зроблено щодо Закону «Про освіту» на попередній сторінці); винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними;

в) якщо перефразування чи довільний переказ в тексті роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку);

г) якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті роботи має бути наведено посилання на першоджерело; якщо

цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитується за ХХХХХХХ») і посилання на відповідний пункт списку використаних джерел;

д) будь-яка наведена в тексті роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація із посиланням на відповідний пункт списку використаних джерел; винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю; у разі використання у роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції, а також посилання на відповідний пункт списку використаних джерел.

е) для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати; науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Правила цитування та посилання на використані джерела є такими:

1. При написанні МДКР здобувач повинен давати посилання на джерела, матеріали з яких наводяться у роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи та перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися бажано на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них є матеріал, який не включено до останнього видання.

2. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в МДКР.

3. Посилання додаються одразу після закінчення цитати у квадратних дужках, де вказується порядковий номер джерела у списку літератури та відповідна сторінка джерела (наприклад: [12, с. 172]), або під текстом цієї сторінки у вигляді зноски, в якій вказують прізвище та ініціали автора, назву джерела, видавництво, рік видання та сторінку. При цьому враховувати наступне:

– текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку – у цих випадках використовується вираз «так званий»;

-
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора;
  - пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками, вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці); якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;
  - кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
  - при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;
  - якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;
  - коли автор роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора дисертації, а весь текст застереження вміщується у круглій дужці. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. – М.Х.), (розбивка моя. – М.Х.).

До числа **інших порушень академічної доброчесності**, класифікованих законодавством України, що можуть трапитися при виконанні МКП, належать:

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в курсовій роботі;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються змісту МКП;
- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

В разі, якщо здобувач стикається із двома останніми формами порушень академічної доброчесності, він має повідомити про це завідувача кафедри, комісію з академічної доброчесності, Уповноваженого з питань протидії корупції, які, в свою чергу, повинні негайно після повідомлення забезпечити вжиття заходів попередження або виправлення таких порушень.

4.4 Регламенти і процедури виявлення порушень вимог академічної доброчесності та наслідки такого виявлення

Основні норми і процедури дотримання академічної доброчесності викладено у Положенні про академічну доброчесність у ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» ([Академічна-доброчесність-МІП.pdf \(metinvest.university\)](#)).

На першому етапі особа, відповідальна за перевірку роботи на наявність плагіату, призначена кафедрою, проводить перевірку електронної версії документу на наявність ознак академічного плагіату за допомогою систем Unicheck (<https://unicheck.com>), StrikePlagiarism.com (<http://strikeplagiarism.com>) (далі – Системи), використання яких регламентується відповідними угодами університету. Система формує Звіт подібності, що містить інформацію, яка вказує на наявність текстових та інших запозичень зі знайдених джерел.

Така відповідальна особа не дає оцінку змісту наукової роботи, а виконує виключно технічну перевірку. Подальший аналіз Звіту подібності здійснює науковий керівник.

Інтерпретація показників Звіту подібності системи StrikePlagiarism.com:

коефіцієнт подібності №1 – відсотковий показник, що визначає рівень текстових запозичень, знайдених у джерелах баз даних системи та Інтернет, який розраховується на підставі коротких словосполучень (довжиною мінімум 5 слів);

коефіцієнт подібності №2 – відсотковий показник, що визначає рівень текстових запозичень, знайдених у джерелах баз даних системи та Інтернет, який розраховується на підставі словосполучень, довжина яких становить 25 слів;

коефіцієнт цитувань – відсотковий показник, що показує на рівень текстових фрагментів у роботі;

сигнал «Тривога!» – вказує на наявність у тексті знаків одного алфавіту, замінені схожими знаками іншого алфавіту. Велика кількість таких замінів може вказувати на спробу фальсифікувати результати перевірки з метою збільшення показників оригінальності роботи;

сигнал «Білі знаки» – вказує на наявність у тексті прихованих символів (використання невидимих знаків між словами). Такі дії вказують на спробу фальсифікувати результат перевірки з метою збільшення показників оригінальності роботи; кількість точних співпадінь слів (фрагментів) та їх відсоткове відношення, знайдених за URL.

Інтерпретація показників Звіту подібності системи Unicheck:

оригінальність – відсотковий показник, що визначає рівень оригінальності тексту за винятком запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних системи та Інтернеті);

показник схожості – відсотковий показник, що визначає рівень текстових запозичень (кількість тестових запозичень становить більше 8 слів у фразі), знайдених у певних джерелах (базах даних системи та Інтернеті);

джерела – кількість використаних джерел; кількість точних співпадінь слів (фрагментів) та їх відсоткове відношення, знайдених за URL.

У разі наявності сигналу «*Тривога!*» та/або «*Білі знаки*» в системі StrikePlagiarism.com робота обов'язково потребує додаткової перевірки наукового керівника або іншої відповідальної особи.

Виявлені у тексті роботи запозичення вважаються правомірними, якщо вони:

- є власними назвами (індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у тому числі найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі, бібліографічними посиланнями на джерела та ін.);

- є усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань;

- належним чином оформлені цитуваннями;

- містять кліше викладення результатів статистичного аналізу або інших прийомів обробки результатів експерименту.

При значенні коефіцієнта подібності №1 вище 30% та/або коефіцієнта подібності №2 вище 5% в системі StrikePlagiarism.com та/або показника схожості вище 35% в системі Unicheck особа, відповідальна за перевірку роботи, визначає доцільність її подальшого аналізу, у тому числі із залученням експертів.

Усі запозичені фрагменти в роботі мають бути розглянуті на предмет коректності оформлення цитувань та посилань на першоджерела.

Протокол перевірки роботи формується на основі Звіту подібності, що формується Системою та (за потреби) експертного аналізу наукового керівника. Зберігання висновків щодо перевірки у документах структурного підрозділу є обов'язковим протягом навчального року. Позитивний висновок щодо відсутності ознак плагіату для навчальних робіт може зазначатися керівником безпосередньо у відгуку.

4.5 Критерії оцінювання МКП

Критерії оцінювання МКП та його захисту наведені у табл. 4.1. та 4.2.

УВАГА: роботи, за якими визначено, що вони виконані без дотримання вимог академічної доброчесності, не оцінюються і до захисту не допускаються.

Підсумкова оцінка за виконання МКП освітнього компоненту згідно робочої програми – максимум 70 балів і виставляється на підставі наступних критеріїв (табл. 4.1).

Захист МКП оцінюється максимум у 30 балів і виставляється на підставі наступних критеріїв (табл. 4.2).

Таблиця 4.1 – Критерії оцінювання змісту та оформлення МКП

Кількість балів	Критерії оцінювання
60...70	Текст роботи свідчить про узагальнення і творче осмислення теоретичних основ та практичного вирішення проблеми, формулювання висновків. Методи дослідження відібрані і застосовані науково коректно. Сформульовані в роботі пропозиції обґрунтовані і достатні. Завдання МКП виконані і мета досягнута. Оформлення роботи цілком відповідає вимогам.
50...60	Текст роботи свідчить про узагальнення і творче осмислення теоретичних основ та практичного вирішення проблеми. Допущені незначні помилки у формулюванні висновків. Методи дослідження відібрані і застосовані науково коректно. Сформульовані в роботі пропозиції недостатньо повні. В цілому завдання дослідження виконані і мета дослідження досягнута. Текст роботи викладений логічно, послідовно, науково-професійною державною мовою з коректним використанням професійної термінології. В оформленні роботи допущені незначні помилки.
40...50	Текст роботи свідчить про помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури недостатньо повний для вирішення поставлених завдань, при узагальненні, систематизації теоретичних основ вирішення проблеми та формулюванні висновків допущені суттєві помилки. Методи дослідження недостатньо обґрунтовані або при їх використанні допущені помилки. Сформульовані в роботі пропозиції не є достатньо обґрунтованими і повними. В основному завдання дослідження виконані і мета дослідження досягнута. Текст роботи викладений достатньо логічно і послідовно, але є помилки у використанні професійної термінології. В оформленні роботи є суттєві невідповідності вимогам.
20...40	Текст роботи свідчить про суттєві помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури недостатньо повний для вирішення поставлених завдань, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми носять вибіркового характеру, висновки

Кількість балів	Критерії оцінювання
	<p>недостатньо обґрунтовані. Методи дослідження недостатньо обґрунтовані або при їх використанні допущені суттєві помилки. Сформульовані в роботі пропозиції не є достатньо обґрунтованими і повними. Завдання дослідження в основному виконані і мета дослідження досягнута.</p> <p>Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні помилки, використання професійної термінології не завжди коректне. В оформленні роботи є суттєві невідповідності вимогам.</p>
10...20	<p>Текст роботи свідчить про суттєві помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури для вирішення поставлених завдань фрагментарний, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми носять вибіркового характеру, висновки недостатньо обґрунтовані. Методи дослідження не повністю відповідають його завданням і були застосовані з суттєвими помилками, які призвели до викривлення деяких результатів дослідження. Сформульовані в роботі пропозиції не є достатньо обґрунтованими і повними. Не всі завдання дослідження виконані, але мета дослідження в цілому досягнута.</p> <p>Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні помилки, професійна термінологія не використовується або використовується некоректно. В оформленні роботи є суттєві невідповідності вимогам.</p>
0...10	<p>Робота в цілому свідчить про відсутність навичок самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури для вирішення поставлених завдань фрагментарний, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми не відповідають меті і завданням дослідження, висновки не обґрунтовані або не сформульовані. Методи дослідження не відповідають його завданням і були застосовані з суттєвими помилками, які призвели до викривлення результатів дослідження. Сформульовані в роботі пропозиції не випливають з результатів дослідження. Завдання дослідження не виконані, мета дослідження в цілому не досягнута. Оцінені можуть бути лише окремі елементи виконаного дослідження.</p> <p>Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні і граматичні помилки, професійна термінологія не використовується або використовується некоректно. Оформлення роботи не відповідає вимогам.</p>

Таблиця 4.2 – Критерії оцінювання захисту МКП

Кількість балів	Критерії оцінювання
25...30	При захисті МКП здобувач вищої освіти виявив глибоке розуміння основних проблем в рамках виконуваних ним завдань практики, досконале володіння їх матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на задані йому питання.
20...25	При захисті МКП здобувач вищої освіти виявив достатнє розуміння основних проблем в рамках виконуваних ним завдань практики, достатнє володіння їх матеріалами, дав відповіді на задані йому питання.
10...20	При захисті МКП здобувач вищої освіти вірно сформулював головні проблеми в рамках виконуваних ним завдань практики, виявив середній рівень володіння їх матеріалами, правильно відповів не на всі поставлені йому питання.
0...10	При захисті МКП здобувач вищої освіти не виявив знань основних положень у рамках виконуваних ним завдань практики, показав не достатній рівень володіння їх матеріалами, не зміг відповісти на суттєві питання з теми дослідження.

4.6 Порядок оскарження результатів оцінювання МКП

Упродовж одного робочого дня після оголошення результатів оцінювання керівником роботи процесу та тексту курсової роботи здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням щодо отриманої оцінки. Оцінювач має надати роз'яснення протягом одного робочого дня, однак щоб у здобувача освіти залишалась можливість оскарження результатів до завершення семестрового контролю. У випадку незгоди з наданим йому роз'ясненням щодо отриманої оцінки здобувач освіти не пізніше 12:00 наступного робочого дня після отримання роз'яснення може звернутись з умотивованою заявою щодо неврахування оцінювачем важливих обставин при оцінюванні до декана свого факультету.

Декан факультету ухвалює рішення за заявою здобувача освіти, керуючись аргументами, якими здобувач освіти мотивує свою незгоду з оцінкою, та поясненнями (усними чи письмовими) оцінювача. За рішенням декана комісія із захисту курсової роботи може переглянути рішення керівника курсової роботи щодо зазначеної оцінки. Крім того, за рішенням декана письмова робота здобувача освіти може бути надана для оцінки іншому науково-педагогічному працівнику, що відповідає профілю освітньої програми та має достатню компетенцію для оцінювання роботи здобувача освіти. Декан ухвалює рішення за заявою здобувача освіти, керуючись аргументами, якими здобувач

освіти мотивує свою незгоду з оцінкою, та поясненнями (усними чи письмовими) оцінювача. У разі, якщо оцінка першого і повторного підсумкового оцінювання відрізняються більше ніж на 10 відсотків, робота автоматично передається для оцінки третьому оцінювачу, визначеному деканом, а підсумкова оцінка визначається як середнє трьох оцінок. В іншому разі чинною є оцінка, виставлена при першому оцінюванні.

За незгоди із результатами захисту курсової роботи (проєкту) або практики здобувач освіти у день оголошення оцінки може звернутися до комісії, яка проводила оцінювання, з незгодою щодо отриманої оцінки. Рішення щодо висловленої здобувачем незгоди приймає комісія.

Якщо здобувач освіти не згоден із рішенням комісії і вважає, що мало місце порушення процедури захисту або упередженість в оцінюванні, порушення академічної доброчесності, він може подати письмову заяву декану свого факультету. Декан своїм рішенням формує комісію для розгляду питання дотримання процедури. У разі підтвердження викладених у заяві здобувача освіти обставин за розпорядженням декана проводиться новий захист з іншим складом комісії.

Процедури, передбачені вище, не можуть бути використані здобувачем освіти у випадку незгоди з оцінками інших здобувачів освіти.

Якщо створена за заявою здобувача освіти (або за поданням оцінювачів) розпорядженням декана факультету або першого проректора-проректора з навчальної роботи комісія або комісія з академічної доброчесності Університету виявить, що в ході семестрового контролю мали місце порушення, які вплинули на результат оцінювання знань студентів, не можуть бути усунені, ректор, не пізніше, ніж упродовж тижня з отримання висновку комісії має ухвалити рішення щодо скасування результатів контрольного заходу і проведення повторного оцінювання результатів навчання для одного, декількох або всіх здобувачів освіти.

Зразок оформлення титульної сторінки

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КУРСОВИЙ ПРОЄКТ
за освітньою програмою
«АУДИТ ТА КОНСАЛТИНГ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ»
на тему «XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX»

Виконав(ла):
студент(ка) групи 263-22-1м
ПІБ

Керівник:
науковий ступінь, вчене звання
посада
ПІБ

ЗАПОРІЖЖЯ 2023

Методика оцінки ризиків

Ризик аналізують для того, щоб поглибити розуміння стану безпеки праці на робочих місцях підприємства. Аналізування ризику полягає у визначанні наслідків і їхніх імовірностей стосовно ідентифікованих небезпек, щоб визначити рівень ризику.

Аналіз ризику полягає у визначенні причин і джерел ризику, їх наслідків та ймовірностей виникнення цих наслідків. Треба визначити чинники, що впливають на наслідки і ймовірність.

Для проведення оцінки ризиків на підприємстві необхідно:

1. Визначити робочі місця та види робіт, для яких буде проводитись оцінка ризиків;

2. Визначити можливі небезпеки;

3. Визначити можливі наслідки;

Аналіз наслідків включає:

– облік існуючих методів управління ризиком, спрямованих на зниження наслідків і всіх супутніх факторів, що впливають на наслідки;

– дослідження взаємозв'язку наслідків небезпечної події та встановлених цілей;

– роздільне вивчення віддалених наслідків події, які відбуваються у теперішній час, якщо вони включені до сфери застосування оцінки ризику;

– розгляд вторинних наслідків, таких, що впливають на взаємопов'язані системи, види діяльності, обладнання або організацію.

4. Оцінка вірогідності настання події

Для оцінки ймовірності зазвичай застосовують три загальні підходи, які можуть бути використані як самостійно, так і спільно:

– використання відповідних хронологічних даних для ідентифікації події або ситуації, що відбулися в минулому, допускає можливість екстраполяції ймовірності їх появи в майбутньому;

– використання для оцінки ймовірності методів прогнозування, таких, як аналіз дерева помилок і аналіз дерева подій;

– використання експертних оцінок у систематизованому і структурованому процесі оцінки ймовірності.

5. Провести оцінку ризику (за таблицею 1) та використовуючи формулу (1):

$$P=B*N \quad (1)$$

де, В - вірогідність настання події, Н - наслідки настання події.

Таблиця Д.Б. 1

Наслідок		Вірогідність				
		1	2	3	4	5
		Невірогідно	Мало-ймовірно	Можливо	Вірогідно	Дуже-ймовірно
1	Незначний	Незначний (1-3)	Незначний (1-3)	Незначний (1-3)	Мінімальний (4-6)	Мінімальний (4-6)
2	Помірний	Незначний (1-3)	Мінімальний (4-6)	Мінімальний (4-6)	Помірний (7-9)	Суттєвий (10-15)
3	Серйозний	Незначний (1-3)	Мінімальний (4-6)	Помірний (7-9)	Суттєвий (10-15)	Суттєвий (10-15)
4	Подія, що веде до інвалідності	Мінімальний (4-6)	Помірний (7-9)	Суттєвий (10-15)	Високий (16-25)	Високий (16-25)
5	Загроза життю	Мінімальний (4-6)	Суттєвий (10-15)	Суттєвий (10-15)	Високий (16-25)	Високий (16-25)

5. Визначити осіб, які піддаються ризику (які можуть зазнавати ризику через ці небезпеки)

6. Визначити рівень ризику (за таблицею 2)

Таблиця Д.Б. 2

Рівень ризику		Запобіжні та захисні заходи і відповідний план дій
16-25	Високий	Негайно припинити роботу, доки не будуть вжиті контрольні заходи, а рівень ризику не зменшиться
10-15	Суттєвий	Убезпечити ситуацію протягом тижня - тим часом запровадити тимчасові заходи
7-9	Помірний	Убезпечити ситуацію протягом місяця
4-6	Мінімальний	Убезпечити ситуацію протягом року
1-3	Незначний	Продовжити впровадження чинних захисних та запобіжних заходів - продовжувати перевірку

7. Якщо за результатами оцінки встановлено необхідність впровадження додаткових заходів, визначити порядок їх пріоритетності. Визначити відповідальних та терміни виконання.

8. Провести оцінку залишкового ризику, використовуючи формулу (1). Результати розрахунку заносяться в таблицю 3.

Таблиця Д.Б. 3 – Результатів розрахунку

№ небезпеки	Опис небезпеки	Можливі наслідки	Оцінка ризику $R=B \times P$			Впровадження заходів			Оцінка залишкового ризику $R=B \times P$		
			Вірогідність	Наслідки	Ризик	Превентивні заходи	Відповідальний	Термін	Вірогідність	Наслідки	Ризик

Методика прийняття рішення

Необхідно виконати такі етапи:

1. Навести опис ситуації прийняття рішення (з поліпшення умов праці на робочих місцях, підвищення рівню безпеки, удосконалення процедур управління тощо).
2. Сформуувати множини альтернатив (a_i): 3 ... 7, та станів зовнішнього середовища (s_j): 3 ... 4.
3. Навести формалізований опис завдання прийняття рішення в умовах повної (часткової) невизначеності (табл. 1).

Таблиця Д.В.1 – Формалізований опис завдання прийняття рішення в умовах невизначеності

Альтернативи	Оцінка корисності реалізації альтернативи при станах зовнішнього середовища			Значення критерію
	s_1	...	s_m	
a_1	x_{11}	...	x_{1m}	
a_2	x_{21}	...	x_{2m}	
...	...	...	...	
a_n	x_{n1}	...	x_{nm}	

4. Заповнити матрицю оцінки кожної альтернативи для кожного стану зовнішнього середовища.
5. Обрати критерій прийняття рішення.
6. Провести розрахунки за обраним критерієм, отримати результат.
7. Зробити висновки про вибір оптимальної альтернативи управлінського рішення.
8. Сформулювати висновки (рекомендації з використання результатів дослідження на практиці).

Приклади оформлення бібліографічних посилань

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Підручники	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удадьцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с. 2. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с. 4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с. 4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с. 3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с. 4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с. 5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с. 2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с. 3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с. 4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. 5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. 2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с. 3. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с. 4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.
Частина видання	
Підручник	<ol style="list-style-type: none"> 1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<p>Чернівці, 2012. С. 151–169.</p> <p>2. Коломoeць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломoeць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. <i>Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки</i> : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213–241.</p> <p>4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.</p>
<p>Тези доповідей, матеріали конференцій</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p>
<p>Статті із продовжуваних та періодичних видань</p>	<p>1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. <i>Збірник наукових праць «Політологічні студії»</i>. 2011. № 2. С. 54–65.</p> <p>2. Коломoeць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. <i>Вища школа</i>. 2017. № 5–6. С. 48–55.</p> <p>4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. <i>Політичний менеджмент</i>. 2006. № 5. С. 3–17.</p> <p>5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий</i></p>

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<p>кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>7. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronicstructure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98– 108.</p> <p>8. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial democracies: from the Golden Age to Political Science. 1991. № 2. P. 15–43.</p>
Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10– 22. 3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017.23 лют. (№ 35). С. 10. 5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс- бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с. 2. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.
Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Проточність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. Центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід./ авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До140-річчя від дня заснування).
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі <i>Бібліотечний вісник</i>. 2016. № 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення:

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<p>26.09.2017).</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27.–URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridic_hni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p>
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с. 3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с. 4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.